

Guía Docente				
Datos Identificativos				2011/12
Asignatura (*)	Didáctica das ciencias sociais II	Código	652G02022	
Titulación	GRAO EN EDUCACIÓN PRIMARIA			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	Anual	Terceiro	Obrigatoria	9
Idioma	CastelánGalego			
Prerrequisitos				
Departamento	Didácticas Específicas			
Coordinación	Magdalena Vidal, María Victoria	Correo electrónico	victoria.magdalena@udc.es	
Profesorado	Bas López, María Begoña Diéguez Cequiel, Uxío Breogán Magdalena Vidal, María Victoria	Correo electrónico	begona.bas@udc.es uxio.breogan.dieguez.cequiel@udc.es victoria.magdalena@udc.es	
Web				
Descrición xeral	A formación en Ciencias Sociais e no ámbito e disciplinas que a integran resulta de interese fundamental nos estudos dos/as mestres/as. Trátase do desenvolvemento do pensamento crítico, da adquisición dos fundamentos científicos e do coñecemento das Ciencias Sociais como recurso para o coñecemento do medio. Traballaranse conceptos, métodos e prácticas na didáctica das Ciencias Sociais con especial atención ao Patrimonio Cultural de Galicia.			

Competencias da titulación	
Código	Competencias da titulación
A5	Coñecer as propostas e desenvolvementos actuais baseado na aprendizaxe de competencias.
A8	Coñecer os fundamentos da educación primaria.
A14	Promover accións de educación en valores orientadas á preparación dunha cidadanía activa e democrática.
A17	Coñecer e aplicar experiencias innovadoras en educación primaria.
A31	Comprender os principios básicos das ciencias sociais.
A32	Coñecer o currículo escolar das ciencias sociais.
A33	Integrar o estudo histórico e xeográfico desde unha orientación instrutiva e cultural.
A34	Fomentar a educación democrática da cidadanía e a práctica do pensamento social crítico.
A35	Valorar a relevancia das institucións públicas e privadas para a convivencia pacífica entre os pobos.
A37	Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes.
B1	Aprender a aprender.
B2	Resolver problemas de forma efectiva.
B3	Aplicar un pensamento crítico, lóxico e creativo.
B4	Traballar de forma autónoma con iniciativa.
B5	Traballar de forma colaborativa.
B6	Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional.
B9	Capacidade para expoñer as ideas elaboradas, de forma oral e na escrita.
B12	Capacidade de selección, de análise, de avaliación e de utilización de distintos recursos na rede e multimedia.
B13	Lectura e interpretación de imaxes.
B14	Capacidade para traballar en equipo de forma cooperativa, para organizar e planificar o traballo, tomando decisións e resolvendo problemas, tanto de forma conxunta como individual.
B15	Capacidade para utilizar diversas fontes de información, seleccionar, analizar, sintetizar e extraer ideas importantes e xestionar a información.
B16	Capacidade crítica e creativa na análise, planificación e realización de tarefas, como froito dun pensamento flexible e diverxente.
B18	Compromiso ético para o exercicio das tarefas docentes.
B19	Capacidade de adaptarse a novas situacións nunha sociedade cambiante e plural.

C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

Resultados da aprendizaxe			
Competencias de materia (Resultados de aprendizaxe)	Competencias da titulación		
Analizar o campo de coñecemento da Historia e das Ciencias Sociais e a súa fundamentación interdisciplinar.	A31 A33 A34 A35	B1 B3	C8
Recoñecer a complexidade na construción do coñecemento histórico e social e a biodiversidade social e cultural. Adquirir habilidades para o manexo das distintas fontes de información orais, materiais, documentais, audiovisuais e informáticas.	A31 A33	B12 B13 B15	
Reflexionar sobre os valores que se transmiten desde as ciencias sociais e a súa importancia na formación do pensamento social e na aprendizaxe de actitudes e valores democráticos.	A14 A34 A35	B6 B18 B19	C4 C7
Coñecer o curriculum das ciencias sociais na educación primaria. Analizar as metas educativas, a selección e organización dos contidos, as extratexias de ensino e aprendizaxe e os criterios e formas da avaliación.	A8 A32	B15 B16	
Transferir á práctica educativa o marco teórico co obxectivo de ser capaces de reflexionar sobre propostas didácticas innovadoras e desenvolver actitudes críticas e creativas fronte a experiencias didácticas presentadas na aula.	A17 A37	B1 B2 B16	
Adquirir competencias para transferir á práctica os coñecementos teóricos e deseñar propostas didácticas innovadoras que melloren as prácticas de ensino e aprendizaxe das ciencias sociais no contexto educativo da etapa 6 a 12 anos.	A5 A17 A33 A37	B4 B5 B9 B14	C1

Contidos	
Temas	Subtemas
Bloque 1: Epistemoloxía das Ciencias Sociais.	- Conceptos. - Investigación e transferencia didáctica. - Obxectivos da metodoloxía didáctica. - Contidos. - As fontes. Análise crítica
Bloque 2. As coordenadas básicas: espazo e tempo.	- Percepción, comprensión e conceptualización do espazo. - Espazo interno, descentralización espacial, relacións espaciais. - Percepción, comprensión e conceptualización do tempo. - As bases da aprendizaxe. A cronoloxía.
Bloque 3. Estratexias, recursos e materiais didácticos.	- Conceptos. - Elaboración de materiais didácticos. - Experimentación.

Bloque 4. Cambios e paisaxes históricas I. Vestixios do pasado no medio como testemuños da vida noutras épocas.	-Iniciación á recolleita de información sobre o pasado a partir de restos arqueolóxicos, imaxes, obras de arte e textos escritos. - Patrimonio cultural e didáctica. - Temas de Prehistoria e Historia de Galicia. - As fontes para o coñecemento. - A cultura tradicional. - Temas de Etnografía de Galicia. - Elaboración de propostas.
Bloque 5. Cambios e paisaxes históricas II. Algúns feitos históricos relevantes no último século (cambios sociais, políticos e tecnolóxicos). Algúns feitos relevantes na historia de España.	- Recolleita, arquivo e clasificación de diversos documentos históricos relativos á historia y ó pasado histórico. -Localización en mapas de lugares relativos ós acontecementos e personaxes estudados. -Recolleita de testemuños directos sobre acontecementos pasados.
Bloque 6. Evolución dalgún aspecto básico da vida ó longo da historia (vestido, transporte, trazos da paisaxe vivenda).	- Elaboración e interpretación de cadros cronolóxicos comparativos de la evolución histórica a distintas escalas (local, nacional e mundial) e de diversos aspectos (cultura e arte). - Utilización de eixos cronolóxicos (friso da historia) situando os principais acontecementos históricos , persoas, sociedades e feitos históricos estudados.
Bloque 7. Medios de comunicación e transporte.	-Planificación de itinerarios de viaxes simulados e reais utilizando medios de transporte e situándoos no mapa.

Planificación			
Metodoloxías / probas	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	32	0	32
Actividades iniciais	3	6	9
Análise de fontes documentais	5	15	20
Discusión dirixida	5	15	20
Lecturas	3	15	18
Presentación oral	1	4.5	5.5
Saídas de campo	6	24	30
Recensión bibliográfica	2	9.6	11.6
Proba mixta	7	70	77
Atención personalizada	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	As explicacións teóricas referiranse ós contidos básicos que forman a estrutura de cada tema. A partir dos esquemas iniciais e co apoio de documentación específica, iranse desenvolvendo a parte teórica dos contidos conceptuais da materia mediante metodoloxía explicativa.
Actividades iniciais	Antes de iniciar os temas do programa se desenvolverán actividades que permitan coñecer os saberes previos do alumnado respecto ás ciencias sociais, as competencias, intereses e motivacións que posúen para o logro dos obxectivos finais que queremos alcanzar nesta materia.

Análise de fontes documentais	Ao longo do curso, os estudantes terán ocasión de coñecer e manexar moi diversas fontes de información orais, documentais (artigos, capítulos de libros, unidades didácticas extraídas de revistas, libros escolares de texto...), materiais, audiovisuais, páxinas web, etc. Estas fontes utilizaranse tanto como introdución xeral a un tema o como materiais de obtención de información para a construción de coñecementos.
Discusión dirixida	Metodoloxía fundamental para poñer en común os contidos traballados na aula e fora dela. Guía os traballos previos e concreta as conclusións e as aportacións dos grupos de traballo.
Lecturas	Proporcionarase unha listaxe de lecturas complementarias ás explicacións teóricas dos contidos científicos e didácticos, uns con carácter obrigatorio e outros voluntario.
Presentación oral	Os traballos de pequeno grupo serán obxecto de exposición na aula, xa que as facilitan a adquisición das destrezas explicativas fundamentais para o desenvolvemento da profesión de mestres.
Saídas de campo	Realizaranse saídas para o coñecemento do medio en relación cos temas traballados na aula.
Recensión bibliográfica	Realizaranse lecturas críticas, que incluírán, resumos e análises, de capítulos de libros, artigos de revistas ou calquera outro tipo de texto.
Proba mixta	Ao longo do curso iranse realizando probas sobre contidos teóricos impartidos nas sesións expositivas e traballados nas interactivas. Estas probas puntuarán ate 10. Realizarase unha proba escrita na primeira oportunidade de avaliación que versará tanto sobre aspectos teóricos tratados na docencia expositiva como nos prácticos das sesións interactivas. Esta proba puntuará ate 50. Teranse en conta aspectos tales como coñecemento dos conceptos fundamentais da materia, corrección e claridade na expresión, capacidade de síntese, capacidade de relación, capacidade de traballo autónomo e en grupo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lecturas Recensión bibliográfica	O alumnado recibirá atención personalizada que o oriente na metodoloxía para a selección e realización das lecturas e das recensións bibliográficas.

Avaliación

Metodoloxías	Descrición	Cualificación
Presentación oral	Presentaranse na aula proxectos, esquemas e resultados do traballo do alumnado sobre dos temas tratados na aula, nas saídas ao medio e en calquera das cuestións tratadas na materia.	10
Proba mixta	Consta de dúas partes: Ao longo do curso iranse realizando probas continuas sobre contidos teóricos impartidos nas sesións expositivas e traballados nas interactivas. Estas probas puntuarán ate 10. Realizarase unha proba escrita na primeira oportunidade de avaliación (xuño) que versará tanto sobre aspectos teóricos tratados na docencia expositiva como nos prácticos das sesións interactivas. Esta proba puntuará ate 50.	60
Saídas de campo	Puntuará a asistencia, participación activa e traballo anterior e posterior ás saídas ao medio.	20
Recensión bibliográfica	Terase en conta a dificultade dos textos escollidos e a corrección na metodoloxía aplicada, así como a corrección na expresión escrita.	10
Outros		

Observacións avaliación

Na avaliación terase en conta a asistencia a clase nas sesións expositivas e a asistencia e a participación activa nas sesións de docencia interactiva. Valoraranse os coñecementos adquiridos, a comprensión e capacidade de síntese, a claridade expositiva oral e escrita e a participación e cumprimento nas tarefas que se encomenden tanto individuais como en grupo.

-Na primeira oportunidade

de avaliación terán carácter de NON PRESENTADO aqueles/as alumno/as

que non concorran á "proba mixta", e non realizaran as actividades e tarefas encomendadas ao longo do curso que se inclúan nas metodoloxías relacionadas. Por tanto, para ter NON PRESENTADO non poden ter feito actividade ningunha da materia.

-Terán carácter de SUSPENSO aqueles/as alumnos/as que non téndose presentado á

"proba mixta" tiveran realizado previamente calquera das outras

actividades e tarefas encomendadas ao longo do curso que se inclúan nas "metodoloxías". De superaren as avaliacións destas actividades (que puntúan: 10 "presentación oral"; 20 "saídas ao medio"; 10 "recensión bibliográfica"), conservaráselles a cualificación ate a segunda oportunidade de avaliación.

-Os/as alumnos/as que concorrendo a unha segunda oportunidade de avaliación

non tiveran realizado as actividades de avaliación propia e as de avaliación continua, terán

realizar esta proba única na que terán que facer fronte a preguntas relativas a aquelas, debendo obter nestas preguntas unha cualificación mínima de 5.0.

-Para superar a materia os/as alumnos/as deberán superar cada unha das dúas partes: proba mixta e a suma das tres probas.

Fontes de información

Bibliografía básica

- Hernández Cardona, X. (2002). Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia. Barcelona. Graó
- Benejam, P., Pagés, J. et al. (1999). Los conceptos clave en la Didáctica de las CCSS. Barcelona. Graó
- Trepal, C. (1995). Procedimientos en Historia. Un punto de vista didáctico.. Barcelona. Graó
- Carretero, M. (2004). Aprender y pensar la historia.. Buenos Aires: Amorrortu
- VVAA (1999). Cómo hacer unidades didácticas más innovadoras. Sevilla. Díada
- Cooper, H. (2002). Didáctica de la Historia en la enseñanza infantil y primaria. Madrid. MEC. Morata
- Domínguez Garrido, C. coord. (2004). Didáctica de las Ciencias Sociales. Madrid. Pearson Prentice Hall
- Tann, C.S. et al. (1990). Diseño y desarrollo de unidades didácticas en la escuela primaria.. Madrid: MEC_Ediciones Morata
- Batllori, R. y Casas, M. (2000). El conflicto y la diferenciación. Conceptos clave en la enseñanza de las Ciencias Sociales. Lleida. Milenio
- Trepal, C. y Comes, P. (1998). El tiempo y el espacio en la didáctica de las Ciencias Sociales. Ed. Graó
- Pluckrose, H. (1993). Enseñanza y aprendizaje de la Historia. Madrid. Morata
- Tribó, G (2005). Enseñar a pensar históricamente. Barcelona. Horsori
- Benejam, P., Pagés, J. et al. (1997). Enseñar y aprender Ciencias Sociales. Barcelona. ICE Horsori
- Armas, X. (coord) (2002). Ensinar historia de Galicia. Santiago. ICE USC
- Torres Santomé, J. et al. (2002). Ensinar historia de Galicia. Aspectos historiográficos e didácticos.. Santiago de Compostela: Universidade
- Miralles Martínez, P. Molina Puche, S., Santisteban Fernández, A. (eds.) (2011). La evaluación en el proceso de enseñanza y aprendizaje de las ciencias sociales. Murcia: AUPDCS
- López Facal, R. et al. (2000). La historia al servicio del poder. Barcelona. Crítica
- García Ruiz, A.L., Jiménez López, J.A. (2007). La implementación de los principios científico-didácticos en el aprendizaje de la geografía y de la historia. Granada: Universidad
- Benejam, P., et al. (2002). Las ciencias sociales: concepciones y procedimientos. Barcelona. Graó
- Bardavio Novi, A., González Marcén, P. (2003). Objetos en el tiempo. Las fuentes materiales en la enseñanza de las ciencias sociales. Barcelona. ICE. Horsori
- Licerias Ruiz, A. (2004). Observar e interpretar el paisaje. Estrategias didácticas. Granada. Grupo Editorial Universitario

Bibliografía complementaria	- () .- Ember, C. otros (2004). Antropología. Perason Prentice Hall- Spector, R. (2004). Antropología. Perason Prentice Hall- Agüera, I. (2000). Diálogo con mi nieto. El papel de los ?mayores? en la educación de los ?pequeños?. Madrid. Narcea- Mestre Alfonso, J. (2004). Diccionario de Sociología. Escuela Superior de Gestión Comercial y Marketin- Santacana i Mestre, Martin Piñol, C. (2010). Manual de museografía interactiva.. Gijón: Trea- Ceballos Rodríguez, J. (2002). Recopilación de juegos y canciones populares para Infantil y Primaria. Granada. Grupo Editorial Universitario- VVAA (1999). Un curriculum de Ciencias Sociales para el s. XXI: qué contenidos y para qué.. Asociación Universitaria del Profesorado de Ciencias Sociales. Sevilla. Díada

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

Dada a relevancia do traballo interactivo, sempre en relación coa teoría impartida nas sesións maxistras, é fundamental a asistencia e participación activa tanto nas sesións maxistras como nas sesións interactivas, así como en todas as actividades desvoltas no contexto da materia.

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías